

EDUSKUNNAN
TYÖASIAINVALIOKUNTA

Helsingissä

9 päivänä joulukuuta 1993

Lausunto n:o 4

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 2 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 259 laiksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Kristian Tammivuori kauppa- ja teollisuusministeriöstä, hallitusneuvos Esa Lonka työministeriöstä, lakimies Kaija Kortekangas Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, varatuomari Mikko Nyssölä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, varatuomari Terhi Luomala Liiketyönantajain Keskusliitosta, lakimies Mikael Söderlund Suomen Yrittäjien Keskusliitosta, järjestöjohtaja Matti Räisänen Vähittäiskaupan Keskusliitosta edustaan myös Kaupan Keskusliittoa, kirkkoneuvos Heikki Mäkeläinen kirkkohallituksesta, lakimies Tuula Sario Suomen Kuluttajaliitosta, toiminnanjohtaja Gun Väyrynen Kuluttajat-Konsumenterna ry:stä, myyntipäällikkö Esko Hassinen Kultalandiasta, myyjä Eila Grandell Stockmanilta ja kauppias Timo Kangaslampi K-Timpasta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annettua lakia siten, että liikkeet voisivat avautua arkisin kello 7 sekä olla avoinna sunnuntaisin asutuskeskuksissa joulukuussa ja kahdeksana muuna sunnuntaina, jotka kauppa- ja teollisuusministeriö määrää, kello 10:n ja kello 18:n välisenä aikana. Lisäksi poikkeuslupien myöntäminen siirrettäisiin lääninhallituksille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallituksen esityksen ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä jäljempänä esitettävin muutoksin. Lain-

muutoksella selkeytetään byrokraattisesti hoidettua lupamenettelyä.

Valiokunta pitää tärkeänä kuluttajien aseman parantamista ja eri alueilla asuvien saattamista palveluissa nykyistä tasavertaisempaan tilanteeseen. Ottaen huomioon tosiasiallisen kehityksen erityisesti elintarvikealalla valiokunta katsoo myös, että esityksellä yrittäjät saatetaan nykyistä yhdenvertaisempaan asemaan aukioloajoissa. Elintarvikekauppojen lähtökohdat kilpailla muun muassa kioskien ja huoltamoiden kanssa paranevat.

Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että esityksessä rajataan sunnuntaityö joulukuuhun ja vain neljään erikseen nimettävään sunnuntaihin.

Valiokunta kannattaessaan aukioloaikojen hallittua vapauttamista katsoo, että tulisi selvittää 4 §:ssä säädetyn lupamenettelyn tarpeellisuus. Ottaen huomioon yleisen pyrkimyksen keventää lupahallintoa ei liene erityistä tarvetta jatkaa luvan pyytämistä poliisipiiriin päälliköltä näyttelyjen järjestämistä varten.

Valiokunta katsoo, että lääninhallitusten poikkeuslupapäätöksissä tasapuolisuuden varmistamiseksi tulee koulutuksella ja ohjauksella pyrkiä yhteneviin päätöksentekokriteereihin.

Valiokunta kiinnittää huomiota Suomessakin lisääntyvään osa-aikatyöhön. Kaupan alalla myyjistä 70 % ja kassanhoitajista 90 % on osa-aikaisia. 90 % kaupan osa-aikaisista on naisia. Työaikojen sijoittelulla on olennainen merkitys työ- ja muiden velvollisuuksien yhteensovituksessa. Osa-aikaiset työntekijät joutuvat usein tekemään monta osa-aikatyötä yltääkseen toimeentuloon tarvittavaan ansiotasoon. Työsopimuslain 16 §, joka on säädetty pääosin kilpailun ja liikesalaisuuden lähtökohdista, mutta jonka käytännön merkitys tässä yhteydessä on vähäinen, kuitenkin kieltää ilman työnantajan lupaa solmimasta ns. kilpailevaa työsopimusta. Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuudet työsopimuslain muuttamisesta niin, että työnan-

tajalla, jolla ei itse ole mahdollisuuksia tarjota kokoaikaista työtä, ei olisi oikeutta kieltää työntekijää ottamasta vastaan toista työtä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös sunnuntaiaukiolon myötä lisääntyvään yksintyöskentelyyn ja siinä ilmeneviin työturvallisuus- ym. ongelmiin naisvaltaisella alalla.

Edellä esitetyn perusteella työasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti,

että talousvaliokunta ottaisi mietintöönsä laatiessaan huomioon, mitä tässä on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Nordman (osittain), jäsenet Häkämies, Koistinen (osittain), Komi, Kuittinen

(osittain), Laitinen, P. Leppänen, Morri, Mäkipää, Nikula, Rimmi, J. Roos, Taina (osittain), Takala, Viljamaa ja Viljanen.

Eriäviä mielipiteitä

I

Yhdymme valiokunnan lausuntoon pääosin. Haluamme valiokunnan enemmistön kannasta poiketen rajoittaa sunnuntaisin tapahtuvaa kaupankäyntiä siten, että kaupat voitaisiin pitää auki vasta klo 12:sta lähtien. Kaupankäynti pyhänä perinteisenä jumalanpalvelusaikana olisi

suuri muutos suomalaisessa kulttuurissa, jossa kristillisiä arvoja on kunnioitettu. Nyt vanhat perinteet saisivat väistyä kaupallisuuden tieltä. Kaupalle ei aiheudu kohtuutonta haittaa siitä, että sunnuntaiaamupäivät rauhoitetaan.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1993

**Annikki Koistinen
Tuula Kuittinen**

**Armas Komi
Pekka Viljanen**

Helmi Morri

II

Yhdyn edustaja Koistisen ym. eriävään mielipiteeseen kellonajan suhteen. Katson kuitenkin, että joulukuuta lukuun ottamatta ei ole syytä muuttaa nykykäytäntöä muiden sunnuntaiden osalta, koska muutokselle ei ole osoitettu riittäviä perusteita. Valtaosa kuluttajista on nykyiseen tilanteeseen tyytyväisiä.

Kauppojen lisääntyvä aukiolo on muuttamassa sunnuntaikulttuuriamme aivan tarpeettomas-

ti ja kasvatuksellisesti virheellisesti kulutuskorosteiseen suuntaan. Konsumerismi valtaa silloin elämää ajankäytössämme ja ajattelussamme. Pitkällä tähtäimellä sillä on kulttuuria pinnallistava vaikutus, jos perheiden vapaa-ajan vietossa vahvistuu kauppoissa kuljeskelu. Tällaisen tavarakulttuurin sijasta on tuettava henkisen kulttuurin kasvuedellytyksiä.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1993

Irmeli Takala

III

Hallituksen alkuperäisessä esityksessä vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta esitetään vähittäiskaupan sekä parturi- ja käherätäjliikkeiden osalta sunnuntaiaukioloaikasääntösten muuttamista. Voimassa olevan lain mukaan alan sunnuntaiaukioloajat ovat perustuneet viranomaisten poikkeuslupiin, joita on myönnetty neljälle joulukuun sunnuntaille. Valiokunnan lausunnossa ja hallituksen esityksessä nämä aukioloajat tehdään lakiin perustuviksi.

Muiden kuin joulukuun sunnuntain osalta alkuperäinen ehdotus olisi mahdollistanut kahdeksan sunnuntain osalta liikkeiden aukiolon. Tältä osin kuitenkin valiokunnan lausunnossa päädyttiin joulukuun neljän sunnuntain aukiolopäivän lisäksi neljään sunnuntain aukiolopäivään.

Vaikka esitys muuttui tältä osin valiokunnassa työntekijöiden kannalta myönteisempään suuntaan, en ole voinut yhtyä valiokunnan lausuntoon. Katson, että käytännössä nykyisin voimassa olleiden aukioloaikojen puitteissa kyetään

turvaamaan asiakkaiden tarpeet riittävästi. Tätä tukee viimeksi suoritettu kuluttajatutkimus, jonka mukaan kuluttajista kaksi kolmasosaa piti nykyisiä aukioloaikoja riittävinä.

Nykyinen laki ja esitys uudeksi laiksi kohtelevat työntekijöitä tavalla, joka ei anna työntekijälle riittävästi mahdollisuutta valita viikonlopputyöaikoja, vaan työnantaja voi sanella työvuorot ja päivittäisen työajan järjestelyn. Niiden työntekijöiden kannalta, jotka ovat yksinhuoltajia tai joilla on lapsia, tämä työajan yksipuolinen saneleminen työnantajan taholta on täysin kohtuutonta.

Mielestäni talousvaliokunnan tulisi mietinnössään painottaa myös joulukuun osalta sunnuntaiaukioloaikojen käytössä sellaisia työaika-järjestelyjä, jotka pohjautuvat työntekijöiden vapaaehtoisuuteen.

Edellä olevan perusteella katson, että valiokunnan olisi tullut lausunnossaan esittää,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1993

Eila Rimmi

